

Den som har avstått föräldrapenningdagar till den andra föräldern kan återta dagar som inte har utnyttjats.

Lagrum:

4 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring; 12 kap. 15 § och 17 § socialförsäkringsbalken

A.P. och hennes tidigare sammanboende har ett barn tillsammans, fött 2009. I augusti 2010 avstod barnets far 180 föräldrapenningdagar till A.P. genom en skriftlig anmälan till Försäkringskassan. A.P. ansökte därefter om föräldrapenning från den 1 oktober 2010 till den 31 januari 2011. Genom en skrivelse den 28 september 2010 underrättade Försäkringskassan henne om att dagarna med ersättning bara räckte till den 27 januari 2011 och att utbetalning skulle ske enligt begäran med undantag för de sista dagarna i januari. I oktober 2010 separerade paret och i en skrivelse som inkom till Försäkringskassan den 3 december 2010 begärde barnets far att återfå de föräldrapenningdagar som A.P. ännu inte hade utnyttjat. Den 16 december 2010 beslutade Försäkringskassan att fadern för tiden den 4 december 2010 – 31 januari 2011 skulle återfå de föräldrapenningdagar som han tidigare avstått till A.P. Samma dag beslutade kassan att hon från och med den 4 december 2010 inte längre skulle få föräldrapenning eftersom hon inte hade några fler dagar att ta ut. Sedan A.P. begärt omprövning beslutade Försäkringskassan den 4 mars 2011 att inte ändra sitt beslut från den 16 december 2010.

A.P. överklagade Försäkringskassans omprövningsbeslut hos förvaltningsrätten. Hon yrkade att hon skulle få föräldrapenning för den tid hon begärt.

Försäkringskassan vidhöll sitt beslut.

Förvaltningsrätten i Jönköping (2012-01-25, ordförande Stroh) yttrade, efter att ha redogjort för tillämplig lagstiftning, m.m.: Förvaltningsrätten gör följande bedömning. – A.P. har begärt föräldrapenning till och med den 31 januari 2011. Tiden omfattar dagar som tidigare överlåtits till henne men som från och med den 4 december 2010 återtagits. Enligt praxis har den förälder som överlåtit sina föräldradagar rätt att, med verkan från och med dagen efter det att det skriftliga återtagandet kom in till Försäkringskassan, återta dagarna. Försäkringskassan har således haft fog för sitt beslut att, i den utsträckning dagarna inte redan utnyttjats av A.P., neka henne föräldrapenning för den aktuella tiden. Överklagandet ska därför avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

A.P. överklagade förvaltningsrättens dom hos kammarrätten och vidhöll där sin talan om rätt till föräldrapenning.

Kammarrätten i Jönköping (2012-06-27, Alkman, Lihuvudh, referent, Lobos Vasquez) yttrade: Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten och fastställer därför den överklagade domen.

A.P. överklagade kammarrättens dom hos Högsta förvaltningsdomstolen. Hon yrkade att hon skulle beviljas föräldrapenning för den tid hon begärt och anförde bl.a. följande. I och med att Försäkringskassan godtog att barnets far återtog de föräldrapenningdagar han hade gett bort till henne rycktes hela hennes försörjning undan med omedelbar verkan. Hon kunde inte börja arbeta eftersom hon inte hade någon barnomsorg. Inte heller kunde hon avbryta sin föräldraledighet. Det kan inte vara lagstiftarens mening att den ena föräldern ska kunna styra den andras liv och ekonomi på det sätt som kassans beslut leder till.

Försäkringskassan ansåg att överklagandet skulle avslås och anförde bl.a. följande. Försäkringskassans tillämpning följer kammarrättsavgöranden enligt vilka det inte finns utrymme för att hindra att en förälder återkallar ett tidigare avstående från att uppbära föräldrapenning.

Högsta förvaltningsdomstolen (2014-03-10, Jermsten, Silfverberg, Bull) yttrade:

Skälen för avgörandet

Vad målet gäller

Barnets far har genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstått från sin rätt att uppbära föräldrapenning under ett visst antal dagar till förmån för A.P. Han har därefter skriftligen hos kassan begärt att få ta tillbaka sina resterande dagar. Frågan i målet är om detta innebär att A.P. inte längre har rätt att ta ut föräldrapenning för dessa dagar.

Rättslig reglering m.m.

Lagen (1962:381) om allmän försäkring är upphävd, men det följer av 1 kap. 3 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken att den är tillämplig i målet.

I 4 kap. lagen om allmän försäkring regleras rätten till föräldrapenning. Enligt 1 § har en förälder rätt till föräldrapenning. Föräldrapenningen för föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn ska enligt 3 § tredje stycket utges till var och en av föräldrarna under hälften av den tid för vilken föräldrapenning utgår. I sjätte stycket anges bl.a. att en förälder kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan. Motsvarande regler återfinns numera i 12 kap. 15 och 17 §§ socialförsäkringsbalken.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Föräldrapenning är en individuell rätt för den försäkrade. Som framgått finns det emellertid bestämmelser som gör det möjligt att avstå från rätten att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Av dessa bestämmelser framgår inte att det är möjligt att återta ett avstående. Samtidigt kan inte heller utläsas något krav på att en förälder som avstått dagar till förmån för den andra föräldern bara kan återfå dessa under förutsättning att den sistnämnda föräldern i sin tur avstår från dem. Något stöd för ett sådant krav kan inte heller hämtas i motivuttalanden eller härledas ur andra föreskrifter.

Mot den angivna bakgrunden kan det inte anses föreligga något hinder för en förälder, som avstått från sin rätt till föräldrapenning till förmån för den andre föräldern, att återta ännu inte utnyttjade dagar.

Försäkringskassan gjorde således rätt som godtog återtagandet. Detta innebär att det inte längre fanns några föräldrapenningdagar kvar som A.P. kunde ta ut. Beslutet att vägra henne fortsatt uttag av föräldrapenning var därmed riktigt. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Justitieråden *Almgren* och *Brickman* var av skiljaktig mening och anförde följande. A.P. begärde hos Försäkringskassan att få föräldrapenning för tiden den 1 oktober 2010 – den 31 januari 2011. I skrivelse den 28 september 2010 meddelade Försäkringskassan att föräldrapenning på sjukpenningnivån kunde medges bara till och med den 27 januari 2011, eftersom dagarna med sådan ersättning inte räckte längre. A.P. bereddes tillfälle att lämna synpunkter senast den 15 oktober 2010. Om hon inte hörde av sig skulle Försäkringskassan besluta i enlighet med de angivna uppgifterna. Vidare angavs att detta innebär att Försäkringskassan skulle komma att betala ut föräldrapenning enligt A.P:s begäran med undantag för den 28 och 31 januari 2011. – A.P. framförde inte några invändningar i anledning av skrivelsen. Försäkringskassan får därför anses ha fattat ett beslut om att betala ut föräldrapenning i viss omfattning (jfr RÅ 2007 ref. 7 och där angivna rättsfall). Skrivelsen innehåller inte något förbehåll om att beslutet gäller endast under förutsättning att avståendet av rätten till föräldrapenning inte återkallas. – Möjligheterna för Försäkringskassan att ändra ett beslut till den försäkrades nackdel regleras i 20 kap. 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring (numera 113 kap. 3 och 5 §§ socialförsäkringsbalken). Av bestämmelserna framgår att ett beslut kan ändras om det på grund av skriv- eller räknefel eller annat sådant förbiseende innehåller uppenbar oriktighet. Ett beslut kan också ändras om det har blivit oriktigt på grund av att det har fattats på ett uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag eller på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning eller annan liknande orsak. – Några sådana omständigheter som krävs för ändring till nackdel för den

försäkrade föreligger inte i detta fall. Försäkringskassan har därför varit förhindrad att ändra sitt beslut om rätt till föräldrapenning för A.P. till och med den 27 januari 2011. Överklagandet ska således bifallas och målet överlämnas till Försäkringskassan för vidare handläggning.

Mål nr 4433-12, föredragande Ulrika Melander

Litteratur: prop. 1976/77:117 s. 52; prop. 1984/85:78 s. 56 f.